

**НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ В КОМПАРАТИВНИХ
КОНСТРУКЦІЯХ ТА СПОСОБИ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ
(на матеріалі україномовних перекладів турецької прози)**

Реферат. Дослідження національно-культурного компонента як виразника національної культури, особливостей світогляду та сприйняття певного народу перебуває в центрі уваги дослідників, потребує системного, міждисциплінарного підходу і є актуальним у ракурсі сучасних лінгвістичних студій.

У дослідженні розкрито зміст основного поняття 'національно-культурний компонент', виявлено його особливості у вербальній структурі турецького тексту відповідно до специфіки турецького світобачення та світосприйняття (особливості культури, релігії, способу життя), визначено тематичну належність основи порівняння (демонологія, міфологія, література, релігія, історія, реалії життя та побуту тощо), проаналізовано специфіку турецьких антропонімів-символів у складі компаративних конструкцій, встановлено типові контексти, у яких національно-культурний компонент виступає складником компаративних конструкцій, описано структурні типи порівняльних конструкцій (наводяться компаративні моделі), вивчено емоційно-експресивне забарвлення компаративних конструкцій (нейтральне, позитивне, негативне), з'ясовано типові способи перекладу національно-культурного компонента з турецької на українську мову (транскрипція, транслітерація, описовий зворот тощо).

Ключові слова: національно-культурний компонент, компаративна конструкція, порівняння, структурно-типологічні параметри, об'єкт порівняльної конструкції, основа порівняння, переклад, транскодування, описовий переклад.

В останні десятиліття тенденція до глобалізації, інформаційної відкритості, полідіалогу культур супроводжується інтересом до національного, етнічного, самобутнього як дескриптора культурних цінностей певного народу, відображення притаманних лише йому традицій, звичаїв, вірувань, системи ціннісних орієнтирів. Особливий інтерес викликають культури, які мають менше спільних рис, відрізняються менталітетом, релігією.

Турецька культура, орієнтована на догми ісламу, глибоко релігійна за типом мислення, з виробленою століттями системою художніх образів, останнім часом поступово освоюється українським читачем. Це відбувається значною мірою завдяки перекладам українською кращих творів турецької літератури.

Художні тексти (романи, повісті, оповідання), різні за часом написання, за тематикою, проблематикою, через систему художніх образів передають національно-культурну специфіку світобачення турецького народу, відображають усталені уявлення, а відтак становлять неабиякий інтерес для сучасних студій у контексті мовознавства, етнолінгвістики, літературознавства, перекладознавства, культурології та ін.

Особливе зацікавлення викликає національно забарвлена лексика. Її дослідженню в різний час присвятили свої роботи такі вчені, як О. В. Федоров, С. Влахов, С. Флорін, Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров, В. С. Виноградов, В. В. Коптілов, А. Вежбицька, В. М. Телія, С. П. Ковганюк, Р. П. Зорівчак, С. Г. Тер-Мінасова, В. І. Кононенко, Т. А. Космеда, І. О. Голубовська та ін.

Мета нашої розвідки – аналіз національно-культурного компонента в компаративних конструкціях та способи його перекладу. Досягнення поставленої мети стає можливим за умови виконання таких завдань: зробити вибірку контекстів, де у структурі компаративних конструкцій є національно-культурний компонент; визначити основні групи слів, які відображають національно-культурну специфіку; з'ясувати типові способи перекладу

національно-культурного компонента з турецької на українську мову.

У вербальній структурі художнього тексту відображається художнє бачення об'єктивної дійсності, яке в основі своїй базується на світогляді певного народу, типові його мислення та сприйняття навколишньої дійсності.

Важливим матеріалом для дослідження національно-культурної специфіки є компаративні конструкції. Структуру мовної моделі порівняння становить поєднання чотирьох компонентів: а) предмета (суб'єкта) порівняння (компаранта) – тобто предмета чи явища, ознаки якого ми пізнаємо, розкриваємо за допомогою іншого; б) образу (об'єкта) порівняння (компаратора) – того, з чим порівнюється суб'єкт, тобто предмета чи явища, що має яскраво виражені й добре відомі мовцеві ознаки й унаслідок цього використовується ним для характеристики пізнаваного; в) основи порівняння – ознаки (або ряду ознак), за допомогою якої здійснюється акт порівняння; г) показника порівняльних відношень – засобу мовного оформлення порівняльної семантики, який відіграє вирішальну роль у реалізації компаративного змісту в чотириелементній моделі порівняльної конструкції (суб'єкт – об'єкт – основа – показник), оскільки забезпечує її цілісність [10, с. 5]. Наприклад, в реченні *Taşların arasından minare merdiveni gibi dik bir yoldan inmeye başladık* (R. N. Güntekin, Çalıkuşu, s. 213) – *Ми почали сходити вниз по стежині, крутій, немов сходи на мінареті* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 199) компарантом виступає іменник *yol* 'стежина', компаратором – *minare merdiveni* 'сходи на мінарет', основа порівняння – 'крута' і показник порівняння – сполучник *gibi* 'немов'. Асоціації утворюють у порівняльній конструкції її найголовніший компонент – основу, що концентрує семантичний потенціал порівняльної конструкції, решта компонентів якої (предмет та образ) матеріалізують порівнювані субстанції [10, с. 8]. Як правило, у таких контекстах два явища, дві реалії порівнюються за ступенем вияву ознаки, способом дії тощо. Зусилля перекладача спрямовані, насамперед, на передачу основи порівняння, оскільки поряд із предметно-логічним зв'язком потрібно передати і той тісний зв'язок між основою порівняння і компаратором, який створює відчуття 'єдино можливого' у такому поєднанні слів, і, викликаючи у читача певні асоціації, забезпечує наочність образу [1, с. 150].

Турецькі порівняльні конструкції здебільшого не потребують семантичних та структурних перебудов при перекладі українською мовою, оскільки асоціації, що виникають у свідомості читача при сприйнятті порівняльної конструкції тексту оригіналу, можна передати у цільовому тексті за допомогою аналогічних синтаксичних структур і лексичних одиниць. Проте перекладачі мають бути особливо уважними з порівняльними конструкціями, у складі яких є національно-культурний компонент. Під національно-культурним компонентом ми розуміємо складник національно-мовної картини світу; категорію перекладу; слова та словосполучення, які на денотативному чи конотативному рівні характеризуються такими специфічними особливостями, що відрізняють їх від подібних одиниць іншої мови, відображають специфіку життя конкретного народу та викликають певні труднощі при перекладі.

Національно-культурний компонент у таких контекстах представляє різні тематичні групи: демонологія, міфологія (джини, пері, дев), реалії життя та побуту (хамал, хна), релігія (мінарет, міхраб, намаз), історія (султан, валіде-султан), традиції, звичаї (кампаджа, пехлеван). Під час перекладу використовуються сполучники *мов* (*такий, як, ніби, наче, немов, так, як*).

У свідомості турків певні якості закріплені за певними поняттями (*хуткий, мов джин; високий, мов мінарет; крутий, як сходи на мінареті*): *Halil, cin gibi bir çocuktu. Oldukça eli de işe yaraşıyordu* (R. N. Güntekin, Eski hastalık, s. 24) – *Халіль, мов той джин, хутко ладував обід* (Р. Н. Гюнтекін, Стара хвороба, с. 28); *Minare boylu, aslan pençeli dev gibi bir adam* (O. Pamuk, Benim adım Kırmızı, s. 62) – *Невідомий, високий, мов мінарет, чолов'яга, схожий на дева* (О. Памук, Мене називають Червоний, с. 76). При перекладі описовим зворотом у вигляді зноски пояснюються лише невідомі українському читачеві слова. Наприклад: *дев* – у турецькому фольклорі та перській міфології злий дух, демон. Слова

мінарет, джін не потребують додаткових пояснень та коментування.

Порівняння можуть мати нейтральне, позитивне або негативне забарвлення: *Hüseyin namaz kılar gibi yanında diz çökmüştü* (R. N. Güntekin, Çalıkuşu, s. 19) – *Коло неї, підібгавши під себе ноги, як під час намазу, примостився Хюсейн* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 15); *Aslan gibi çocuksun sen* (O. Pamuk, Benim adım Kırmızı, s. 319) – *Ти мужній, мов лев* (О. Памук, Мене називають Червоний, с. 419); *Molla'nın sütü de süttür hanı. Sizin İstanbul sütleri bunun yanında nargile suyu gibi kalır demişti* (R. N. Güntekin, Çalıkuşu, s. 178) – *Ех, і смачне ж молоко в нашого Молли! Ваше стамбульське проти нього – як вода з мого наргіле* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 165). При перекладі невідомі реалії також потребують пояснення: *наргіле* – приладдя для куріння, схоже на кальян.

Порівняння можуть стосуватися ступеня міри певної ознаки за моделлю 'такий, як', 'не такий, як': ... *dimdik, omuzları hafifçe geniş, ama sırtık hamalı gibi çok geniş de değildir* (O. Pamuk, Benim adım Kırmızı, s. 160) – *Стрункий, плечі кремезні, але не надто, не такі, як у хамала* (О. Памук, Мене називають Червоний, с. 205); *Kaymakamdan büyük yalnız Allah vardır* (R. N. Güntekin, Ateş gecesı, s. 53) – *Вищий від каймакама тільки Аллах* (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 56); *Fesi vücut için kundura ve iç gömleği kadar zaruri bir şey sayan rejî katibi* (R. N. Güntekin, Ateş gecesı, s. 7) – *Секретар монопольського управління, видно, вважає, що чоловік без фески – все одно що голий* (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 5). У таких компаративних конструкціях важливо пояснити зміст турецьких реалій, інакше український читач просто не зрозуміє зміст речення: *хамал* – носильник, вантажник; *каймакам* – у Туреччині титул правителя округу.

Основою для порівняння є також спосіб дії (релігійний ритуал, релігійний культ, вияв поваги, гра): *Miralay, evvela bir mihraba yürür gibi ocağa yürüdü* (R. N. Güntekin, Eski hastalık, s. 82) – *Полковник підійшов до печі з богобійним трепетом так, як підходять до міхрабу* (Р. Н. Гюнтекін, Стара хвороба, с. 105); *Bi masanın başında, içinde kaybolması için yastıklarla beslenmiş, koltuğunda Valide sultan unvanıyla oturan annem* (R. N. Güntekin, Ateş gecesı, s. 265) – *На чолі столу сиділа мати, обкладена подушками й оточена почеснями, наче валіде-султан* (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 285); *Kalem sapını kebab şişi gibi dişlerimin arasında çevirmeye gelince, onun hikmetini doğrusu kendim de pek anlamadım* (R. N. Güntekin, Çalıkuşu, s. 10) – *Що ж до звички гризти ручку, ніби рожен із шашиком, цього, відверто кажучи, я пояснити не можу* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 6).

Без додаткових пояснень такі порівняння втрачають своє призначення художнього вираження думки й лише ускладнюють сприйняття: *валіде-султан* – титул матері султана за часів Османської імперії; *міхраб* – молитовна ніша в мечеті, що вказує напрям молитви в Мецці.

У порівняннях часто використовуються також імена з Корану, імена відомих літературних героїв (Фатма, Лейла, Меджнун, Керем, Асли, Ферхад, Камбер, Юсуф, Зулейха: *плач Фатми після вбивства свого сина імама Хюсейна, сум Асли за своїм коханим Керемом, кохання як у Лейли й Меджнуна*): *Oğlu Hüseyin'i Kerbela'da şehit ettikleri zaman Fatma anamız sağtıydı, bilemiyorum. Fakat kadıncağız o kara güne yetişti ise kopardığı vaveyla, benim düğün gecesı sabahı evde kendimi yabancı bir kadının koynunda bulduğum zaman kopardığım vaveyanın yanında hiç kalırdı* (R. N. Güntekin, Çalıkuşu, s. 13) – *Не знаю, чи була жива наша свята мати Фатма, коли її сина, імама Хюсейна, убили в Кербелі; але навіть якщо бідна жінка і дожила до того чорного дня, однаково, я думаю, її стогони були ніщо порівняно з моїм воланням наступного дня після весільного бенкету, коли я прокинулася на руках у якоїсь незнайомої жінки* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 9); *Vaktiyle nişanlısı ölmüş, hala yasını tutar ve Keremin Aslı gibi yanar, tutuşur* (R. N. Güntekin, Ateş gecesı, s. 22) – *Ї наречений помер дуже давно, і вона все ще в траурі, страшенно сумує, як Асли за своїм Керемом* (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 22); *Hele birinin adı Yusuf, birininki Züleyha olursa ... Benim Züleyha gibi Yusufu kovaladığımı zannetmesinler baba?* (R. N. Güntekin, Eski hastalık, s. 107) – *Особливо якщо хлопець має ім'я Юсуф, а дівчина – Зулейха ... Чи не думають вони часом, що я, як Зулейха, не даю Юсуфові провітку* (Р. Н. Гюнтекін, Стара хвороба, с. 138).

Такі символи-антропоніми також залишаються незрозумілими читачеві без додаткових пояснень: *Фатма* – дочка пророка Мухаммеда, дружина імама Алі, двоюрідного брата пророка. *Хюсейн* – син Фатми й Алі. У Кербелі є гробниця Хюсейна – місце паломництва мусульман; *Лейла і Меджнун* – імена закоханих; легенда про їхнє кохання, дуже популярна на Сході, лягла в основу поеми “*Лейла і Меджнун*” великого азербайджанського поета Нізамі (XII ст.); *каймакам* згадує легенду про нещасливе кохання Асли та Керема, які згоріли в полум’ї своїх почуттів; “*Юсуф і Зюлейха*” – літературно-фольклорна пам’ятка багатьох народів Сходу, створена за мотивами біблійно-коранічної легенди про Йосипа (Юсуфа), сина Якова.

Частотними компараторами в турецьких художніх текстах є театр тіней та турецькі народні казки: *Göz yaşartıcı bu gölge oyununun şiddetinden, tıpkı Karagözde olduğu gibi, arada bir perde (buzlu camlı kapı) sarsılıyordu ve her şey siyah-beyazdı* (O. Pamuk, İstanbul, s. 85) – Іноді вистава ставала такою запеклою, що завжди (матове скло) починала дрижати – майже так само, як тоді, коли ми ходили до театру тіней Карагюз, – і все ставало чорно-білим (O. Памук, Стамбул, с. 114); *Çünkü o takdirde hayatım -masallardaki meşhur çarşamba karısı ve ocak anasının hayatı gibi- karmakarışık bir saç kümesi içinde geçecekti* (R. N. Güntekin, Çalığışu, s. 10) – Інакше життя було б схоже на заплутаний клубок, який так само важко розплутати, як і сюжети наших казок про Чаршамба-кариси та Оджак-анаси (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 5); *Sorgulama saatleri uzun ve eğlenceli av seferlerimiz ortasında düzenlenmiş birer orta uyunu gibiydiler* (O. Pamuk, Beyaz kale, s. 117) – Допити були схожі на замальовки до Ортаюю, здавалося, що ми розігрували їх навмисне, заради забави під час полювання (O. Памук, Біла фортеця, с. 161).

Турецькі національно-культурні компоненти є важливими для розуміння і для сприйняття порівняння, тому завдання перекладача найбільш адекватно розкрити зміст того чи іншого поняття: *Ортаюю* – традиційний турецький театр маріонеток; *Карагюз і Хаджі-вада* – герої турецького лялькового театру «Карагюз», що виник у XVI столітті. У ньому головному героєві Карагюзу, що втілює народний гумор і кмітливість, протистоїть його постійний партнер гордівливий і хвальковитий Хаджі-вада.

Порівняння відображають глибинні асоціативні зв’язки між духовно значущими поняттями для турків. Наприклад, релігійна споруда та Босфор (вікна з видом на Босфор схожі на міхраби): *Boğazi uzaktan da olsa görebilmenin taşıdığı bu manevi anlam yüzünden olsa gerek, İstanbul evlerinde, denizi gören pencere, camilerdeki mihrabın (kiliselerde altaların, sinagoglarda tevanın) yerini almıştır* (O. Pamuk, İstanbul, s. 194) – Для стамбульця вид на Босфор, навіть віддалік, – це духовно значуща річ. Саме цим, гадаю, можна пояснити, чому вікна з видом на море схожі на міхраби (O. Памук, Стамбул, с. 271). Асоціації передають зв’язки між поняттями, які мають подібність, схожість, але потрібно знати зміст цих понять, щоб зрозуміти, відчути цей зв’язок: *міхраб* – молитовна ніша у стіні мечеті, яку вибудовують у напрямку Мекки.

Сталі порівняння у вербальній структурі художнього тексту відображають традиційні уявлення турків. Національно колоритними є портретні описи літературних героїв, зокрема описи зовнішності, рис характеру, вдачі, що відтворюють фольклорні турецькі традиції, уявлення: дівчина – пері, посмішка – розквітла троянда, сльози – перли, шкіра – шовк, родимки – бризки, стан – лоза, ніжки – як у горлиці, запах – гіацинт, голос – канарейчин спів, губки – бутон, зубки – перлини, хода – як у куріпки, очі – маслини, пальчики – струмочки. Наприклад: *Вай, моя Нігяр, вай!.. Шкіра – шовк, родимки- бризки, стан – лоза, ніжки – як у горлиці, запах – гіацинт, голос – канарейчин спів... Вай, моя Нігяр, вай!.. Губки – бутон, зубки – перлини, хода – як у куріпки, очі – маслини. Вай, моя Нігяр, вай!.. Пальчики – струмочки* (A. Несін, На каруселі, с. 288); *Kızım, annen sana süt yerine gül reçeli mi emzirdi be?* (R. N. Güntekin, Çalığışu, s. 311) – Доню моя, може, мати тебе в дитинстві годувала не молоком, а трояндовим варенням? (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 296); *Evlendim, aslan gibi iki çocuğum var* (O. Pamuk, Benim adım Kırmızı, s. 47) – Я вийшла заміж, маю двох хлопчиків, справжніх левів (O. Памук, Мене називають Червоний, с. 56); *Akar su gibi kıvrak, canlı bir insan çıktı* (R. N. Gültekin, Ateş gecesi, s. 193) – Яскравий, енергійний чоловік, моторний, як вода у річці (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 206). Здебільшого це порівняння із загальноновживаними лексемами, проте іноді використовується безеквівалентна лексика, що

потребує коментування: *peri* – *фея, добрий дух, красуня*.

Порівняльні моделі можуть перекладатися конструкціями зі словами ‘схожий’, ‘подібний’: *saçları kırağıdan susuk gibi islanıncaya kadar ayrılmıyormuş* (R. N. Güntekin, Ateş gecesı, s. 37) – *Його волосся вкривалося інеем і ставало схожим на суджук* (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 39). Або навпаки турецьке слово *benzer* ‘схожий’ замінюватися порівняльним сполучником ‘наче’: *Kızların köşe kartaca oyununa benzer telaşlı hareketleri ...* (R. N. Güntekin, Ateş gecesı, s. 69) – *Дівчата метушливо перебігали з місця на місце, наче грали у кампаджю* (Р. Н. Гюнтекін, Ніч вогню, с. 74).

Порівняння з тваринами в турецьких художніх текстах мають відмінності від українських традиційних порівнянь (*не людина, а чаликушу; дівчинка, як тепла, м'яка, мерзлякувата кішка; видертися зі спритністю мавни; мов сполохана сарна; перескакувати, як куріпка*): *Bu çocuk insan değil çalikuşu!* (R. N. Güntekin, Çalikuşu, s. 27) – *Боже, що за дитина?! Та це ж не людина, а чаликушу!* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 23); *Necmiye neyse ne... İşin nihayetinde o, annesinin dizi dibinde büyümüş yumuşacık, sıccacık külkedisiydi* (R. N. Güntekin, Çalikuşu, s. 34) – *Ну гаразд, Неджміє... всього лише тепла, м'яка, мерзлякувата кішка, що виросла на колінах у матері* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 30); *Bir tauntun çevikliğiyle bahçedeki büyük çınara tırmandım* (R. N. Güntekin, Çalikuşu, s. 24) – *Зі спритністю мавни я видерлася на величезну чинару, яка росла в нашому саду* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 20-21); *Kamran'ın bana doğru geldiğini gördüğüm zaman ürkmüş bir at gibi patır patır kaçıordum arkamdakı sapan taşı yetiştirmiyordu* (R. N. Güntekin, Çalikuşu, s. 107) – *Варто було мені побачити, що Кямран прямує в мій бік, я, мов сполохана сарна, стрімголов кидалася навтьоки* (Р. Н. Гюнтекін, Пташка співуча, с. 98); *Fransız omnibustardan ilham bizim dolmuş at arabaları, yolların bozukluğundan dolayı Beyazıt-Edirnekapı arasında kekklik gibi taştan taşta sekiyorlar* (O. Pamuk, İstanbul, s. 134) – *Наш транспорт вимушений перескакувати, як куріпка, з одного кругляка на інший, курсуючи між Беязитом та Едірнекапі* (О. Памук, Стамбул, с. 186).

Як бачимо з проаналізованих контекстів, порівняльні структури з національно-культурним компонентом будуються за відповідними моделями, характеризуються набором певних формальних компонентів, відображають спосіб дії та ступінь міри, мають виразно національний характер. Національно-культурний компонент у складі таких структур презентує різні тематичні групи (релігія, побут, культура та ін.), відображає релігійні, фольклорні уявлення, спосіб світосприйняття турків, передається здебільшого транскодуванням та супроводжується додатковими коментарями, оформленими у вигляді зносок. Культурно значущі імена, географічні назви є високочастотними у складі таких порівнянь і розкривають глибокі асоціативні зв'язки.

Дослідження національно-культурного компонента та способів його перекладу є перспективним напрямком сучасної лінгвістики, потребує системного підходу і глибоких знань із культурології, етнолінгвістики, психолінгвістики, має важливе теоретичне та практичне значення.

Список використаної літератури

1. Гильченко Н. Л. Опыт семантико-стилистического сопоставления сравнений на материале переводов художественной прозы с русского языка на немецкий / Н. Л. Гильченко // *Стилистика художественной речи* : статьи – Л. : Изд-во Ленингр. пед. ин-та, 1973. – С. 143 – 156.
2. Гюнтекін Р. Н. Ніч вогню : роман / Р. Н. Гюнтекін ; пер. О. О. Васильченко. – Харків : Фоліо, 2011. – 351 с.
3. Гюнтекін Р. Н. Пташка співуча : роман / Р. Н. Гюнтекін ; пер. В. М. Верховеня. – Харків : Фоліо, 2011. – 506 с.
4. Гюнтекін Р. Н. Стара хвороба : роман / Р. Н. Гюнтекін ; пер. В. М. Верховеня. – Харків : Фоліо, 2011. – 317 с.
5. Несін А. На каруселі : оповідання / А. Несін ; пер. с турец. О. І. Ганусець. – К. : Дніпро, 1979. – 314 с.
6. Памук О. Біла фортеця : роман / О. Памук ; пер. з турец. Г. В. Рог. – Харків :

Фоліо, 2011. – 191 с.

7. Памук О. Мене називають Червоний : роман / О. Памук ; пер. з турец. О. Б. Кульчинського. – Харків : Фоліо, 2012. – 638 с.

8. Памук О. Сніг : роман / О. Памук. ; пер. з турец. О. Б. Кульчинський. – Харків : Фоліо, 2010. – 479 с.

9. Памук О. Стамбул : Спогади та місто / О. Памук ; пер. з англ. Ю. В. Григоренко. – Харків : Фоліо, 2011. – 510с.

10. Прокопчук Л. В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Л. В. Прокопчук. – К., 2000. – 18 с.

11. Шаповалова Н. П. Функціонально-семантичний статус порівняльних конструкцій у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. П. Шаповалова. – Дніпропетровськ, 1998. – 16 с.

12. Güntekin R. N. Ateş Gecesi / Reşat Nuri Güntekin. – İstanbul : İnkilap Kitabevi, 2008. – 326 s.

13. Güntekin R. N. Çalığışu / Reşat Nuri Güntekin. – İstanbul : İnkilap Kitabevi, 2008. – 541 s.

14. Güntekin R. N. Eski hastalık / Reşat Nuri Güntekin. – İstanbul : İnkilap Kitabevi, 1996. – 246 s.

15. Pamuk O. Benim adım Kırmızı / Orhan Pamuk. – İstanbul : İletişim, 2006. – 472 s.

16. Pamuk O. Beyaz kale / Orhan Pamuk. – İstanbul : Yapı Kredi Yayınları, 2013. – 150 s.

17. Pamuk O. İstanbul : Hatıralar ve şehir / Orhan Pamuk. – İstanbul : Yapı Kredi Yayınları, 2003. – 361s.

18. Pamuk O. Kar / Orhan Pamuk. – İstanbul : İletişim, 2002. – 429 s.

Аннотация

Бондар М. В. Национально-культурный компонент в компаративных конструкциях и способы его перевода.

В статье рассматриваются особенности функционирования компаративных конструкций в турецкой художественной прозе. Отобраны типичные контексты; установлена специфика структуры и типологии сравнений; выявлена эмоционально-экспрессивная окраска компаративных конструкций с национально-культурным компонентом. Исследованы способы перевода на украинский язык.

Ключевые слова: национально-культурный компонент, компаративная конструкция, сравнение, структурно-типологические параметры, объект сравнительной конструкции, основа сравнения, перевод, транскодирование, описательный перевод.

Summary

Bondar M. V. National-cultural component in the comparative constructions and methods of translation.

The article deals with the problem of comparative constructions functioning in Turkish belles-lettres style. A selection of typical contexts was made. the peculiarities of the construction and the typology of comparisons have been investigated. The special aspects of the use of the comparative constructions to express different emotions was clarified. The most common ways of their translation into Ukrainian were studied.

Keywords: national-cultural component, comparative construction, comparison, structural typological parameters, object of comparative construction, basis of comparison, translation, transcoding, descriptive translation (explication, descriptive paraphrase).